

HRVATSKI

glasnik

Godina XVII, broj 38

20. rujna 2007.

cijena 100 Ft

Ženski pjevački zbor iz Salante

Foto: Branka Pavić-Blazetin

Postojimo, dakle nismo?

Kolektivna i pojedinačna prava u Mađarskoj zajamčena su Ustavom i zakonima, ali njihovo ostvarenje ovisi ponajviše o nama pojedincima i zajednici kojoj pripadamo. Koliko smo sposobni živjeti svoja prava. No, ne znamo pouzdano čak ni broj Hrvata u Mađarskoj. Još uvijek živimo s nekim procjenama od 90-ak tisuća Hrvata i s podacima posljednjeg popisa pučanstva prema kojemu se 27 tisuća građana Mađarske izjasnilo Hrvatima.

Vjerojatno, nijedan podatak nije pouzdan, pa čak ni realan. Ipak za mene Hrvata ima onoliko koliko ih je svjesno svojega podrijetla, a to svoje podrijetlo ostvaruju i kao pojedinci i kao kolektiv. Prema tome odgajaju svoju djecu, uključuju se u rad hrvatske zajednice, sudjeluju u društvenom, kulturnom životu i inim aktivnostima hrvatske zajednice. Na taj način nastaje zajedništvo, živa zajednica svjesnih pojedinaca.

Često si postavljam pitanje, postoji li duh zajedništva u našoj zajednici, postoji li zajednički duh nas, Hrvata u Mađarskoj, i uže, u našim regijama i naseljima, ili svi mi postojimo samo kao pojedinci.

Koliko ljudi toliko čudi – kaže pučka uzrečica. U biti svatko ima svoje mišljenje, osobito kada je riječ o drugima, o događajima koje drugi organiziraju, i o zbivanjima koja promatraju sa strane. Komentiraju, ocjenjuju, i sude, iako ne sudjeluju u našem društvenom i kulturnom životu. Pa čak i ne posjećuju naše kulturne priredbe, ne čitaju naš tjednik, ne gledaju televizijske emisije, ne slušaju radio na hrvatskom jeziku, ali ipak sve znaju. I to sve znaju bolje od drugih.

Ne smijemo ni to zanemariti, jer svatko ima svoju istinu. Svatko gleda i promatra iz svoga kuta, pa prema tome tako i vidi svijet oko sebe. Ali, zar nema ničega zajedničkog što nas povezuje, ujedinjuje, konačno stavlja u kut iz kojega vidimo isto, ili barem slično?

Duh zajedništva upravo bi bio temelj koji nas povezuje, da nadidemo svoje osobne interese kada su u pitanju viši interesi šire zajednice.

Hrvatska zajednica u Mađarskoj za proteklih godina ostvarila je mnogo, ali još uvijek nedovoljno. Znači li to da ništa nije dobro, ili pak da nas to treba motivirati da još više učinimo na korist zajednice?

Ako je riječ o nekim priredbama, onda nam je dužnost posjećivati ih, ako je riječ o vrtiću i školi, onda upisivati našu djecu na hrvatski jezik. Pretplaćivati se na naše novine, pratiti naše televizijske i radijske emisije. Odlaziti redovito na hrvatske mise. Dati svoj doprinos onako kako to može i umije, svojim umom, radom ili materijalnom potporom. Tako se gradi osjećaj zajedništva, osjećaj pripadnosti jednoj zajednici. Na taj način osjećamo i mi sami da smo joj korisni članovi, da smo živi, i da smo Hrvati. Nije dovoljno samo postojati, valja biti dio zajednice koja gradi sebe, ali se izražava i prema drugima.

S. B.

„Glasnikov tjedan“

U tjednu koji je iza nas manjinski ombudsman Ernő Kállai susreo se s predsjednicima državnih manjinskih samouprava, te je utemeljen II. manjinski okrugli stol. Prvi je djelovao početkom devedesetih godina, te je imao ulogu u pripremnom radnjama iz kojih se rodio Manjinski zakon 1993. godine, za kojega danas, petnaestak godina poslije, čitamo kako je svojevrsni apsurd, a pogotovo je apsurd sam njegov

no zastupstvo spasiti manjine u Mađarskoj koje danas, tvrde pesimistički krugovi, doživljavaju svoju agoniju. Da se nešto pod hitno treba mijenjati u manjinskoj politici, jasno je svima, i većini i manjini, ali nema odgovora na ta pitanja, i sve se i dalje vrti u začaranom krugu i oko državnih sredstava.

Ostavimo politiku po strani i zaključimo kako je jedino što nas u ovome trenutku

može potaknuti na javnu diskusiju fenomen Thompson. Nije važno što sve manje govorimo na materinskom jeziku, što ne poznajemo vlastitu povijest ni povijest matičnoga naroda. Reakcija sa strane naše omladine, bar pismenih, uopće nema, naravno izostala je, jedino se javljaju mladi Gradišćanci iz Austrije, a naši mladi u Bačkoj, Baranji, i drugdje pomalo i ne razumiju o čemu zapravo ovi sada tu diskutiraju. Manjinska stvarnost na našim prostorima veoma je složena. Svejedno jedina radosna činjenica jest što se broj posjetitelja na internetskoj stranici www.hrvati.hu popeo na petstotinjak, i to je svojevrsni dosadašnji rekord. Ipak ovdje moram zaključiti da toliko prilika za sudjelovanje raznoraznim koncertima ima rijetko tko. Tako Let3 i Miroslav Škoro u Petrovom Selu, Miroslav Ilić u Kašadu, skoro će tamo biti i Zvonko Bogdan, Baruni u Sumartonu, Vlado Kalember u Martincima, Goran Karan u Budimpešti, a gdje su tek Božićni i ini koncerti, samo je mali dio imena s glazbene scene koje smo uživo slušali ili možemo slušati idućih mjeseci. Ne treba ništa, tek nabaviti novac za autobus i kartu te iz tjedna u tjedan pribivati koncertima po našim krajevima.

Branka Pavić-Blažetin

Aktualno

II. manjinski okrugli stol

U ombudsmanovu uredu u Budimpešti, 13. rujna utemeljen je II. okrugli stol manjina iz Mađarske na kojem su bili nazočni predstavnici svih 13 registriranih manjina. Okrugli stol sazvao je novoizabrani ombudsman Ernő Kállai želeći utemeljiti forum koji nastoji usuglasiti interese svih 13 manjina, i tako zastupati njihove interese. Glavne teme zasjedanja bile su: rješavanje parlamentarnog zastupništva manjina, financiranje manjinskih samouprava te kulturna autonomija. Na zasjedanju hrvatsku manjinu zastupali su Mišo Hepp, predsjednik Hrvatske državne samouprave, i Jozo Solga, predsjednik Odbora za pravna pitanja HDS-a.

Mišo Hepp

Glavna tema II. okruglog stola bilo je parlamentarno zastupništvo, gdje se manjine približavaju konsenzusu. Iznijet je prijedlog prema kojem bi sve registrirane manjine mogle dobiti mjesto u parlamentu, s punim pravom glasa, ali bi trebale osnovati ma-

njinsku frakciju. Njezin bi voditelj imao pravo istupiti u ime svih manjina.

Međutim, još se raspravlja na koji bi se način to moglo ostvariti kako se ne bi kršio Ustav, i da se ne bi morala znatno mijenjati određena pravila i zakoni. Potrebno je izraditi način glasovanja, manjine moraju imati neke prednosti, jer prag nikako ne mogu postići, pa su manjine predložile da broj glasova bude najmanje 1000 ili 1500. U svezi s izborima najviše prijedloga imala je hrvatska manjina, npr. hoće li kandidati krenuti na listi ili pojedinačno. Bilo je važno i to da ne budu istodobno i parlamentarni izbori za stranke i za manjine, jer to ne dopušta Ustav. O tim će se pitanjima državne samouprave posavjetovati na svojim skupštinama i iznijeti svoja mišljenja na sljedećem okruglom stolu za 3-4 tjedna.

Drugo važno pitanje oko kojeg se razvila rasprava bilo je financiranje manjinskih samouprava, naime, Vlada zbog opće štednje svakako želi na neki način otežati dobivanje materijalne potpore. Planira da automatski samo dio materijalne potpore daje manjinskim samoupravama, tj. 70%, a za 30% bi se

raspisali natječaji. Po zakonu manjinske samouprave na natječaje mogu se kandidirati samo preko mjesnih samouprava, no problem je ondje gdje manjinske samouprave nisu u najboljem skladu s mjesnom samoupravom. Govorilo se i o tome da će manjinske samouprave financirati po primljenim zadacima, onda mala naselja koja nemaju manjinske ustanove neće imati mogućnosti da se razvijaju.

O financiranju odbor za financiranje osnovan pri Uredu premijera učestalo raspravlja jer još ni tamo nije usuglašeno koliko bi trebale dobiti manjinske samouprave. O konkretnostima nije se govorilo ni za okruglim stolom. Potaknuto je i pitanje kulturne autonomije, ali to se veže za preuzimanje ustanova čemu je preduvjet zajamčena financijska potpora od države.

Manjine su potpisale pismo namjere što ih ne obvezuje ni na što i ne odriču se nikakvih prava. Ako ombudsman javnosti želi što izjaviti, to će reći u svoje ime, a ako o tome manjine suglase, može naglasiti da je to usuglašeno s manjinama.

Prema predsjedniku HDS-a raspoloženje na zasjedanju bilo je pozitivno, po svemu sudeći krenula je neka nova era i u ombudsmanovu uredu, Bili su nazočni stručnjaci, ekonomisti, pravnici i drugi stručnjaci koji su pomogli u objašnjavanju pojedinih uredbi.

Najaktualnije pitanje jest rješavanje parlamentarnog zastupništva, o čemu je HDS već raspravljao i na posljednjoj skupštini, na kojoj su došli do mišljenja da manjine trebaju jasno, deklarativno se izjasniti po kojim načelima prihvaćaju parlamentarno zastupništvo.

beta

BUDIMPEŠTA – Sukladno Odredbama Pravilnika o organizaciji i radu Skupštine Hrvatske državne samouprave, predsjednik Skupštine Mišo Hepp saziva sjednicu Skupštine za 22. rujna 2007. godine s početkom u 10 sati u Uredu Hrvatske državne samouprave (1089 Budimpešta, Ul. L. Bíróa 24). Za sastanak predlaže sljedeći dnevni red:

1. Predsjednikovo izvješće o radu između dvije sjednice Skupštine, izvješće o izvršenju odluka kojima je rok istekao, izvješće o odlukama za koje je bio ovlašten predsjednik. Referent: Mišo Hepp

a) Izvješće zamjenika predsjednika.

Referenti: Đuso Dudaš, Matija Šmatović

b) Rasprava o prijedlozima g. Pajrića. Referent: dr. Franjo Pajrić

c) Mogućnosti ostvarenja parlamentarnog zastupništva i utemeljenje manjinskoga „Savjetodavnog tijela” pri Parlamentu. Referent: Mišo Hepp

d) O glasovanju Hrvata u dijaspori na predstojećim parlamentarnim izborima u Republici Hrvatskoj. Referent: Mišo Hepp

e) Molba koljnofske Osnovne škole Mihovila Nakovića. Referent: Geza Völgyi

2. Financijsko izvješće Hrvatske državne samouprave i ustanova za razdoblje od 1. siječnja do 30. lipnja 2007. godine.

Referent: Mišo Hepp

a) Financijsko izvješće Zavičaja d.o.o.

Referent: Ladislav Gujaš

Molba ravnatelja Zavičaja d.o.o. Referent: Ladislav Gujaš

b) Financijsko izvješće Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj.

Referent: dr. Ernest Barić

c) Financijsko izvješće Croatice.

Referent: Čaba Horvath

d) Financijsko izvješće Hrvatskog vrtića, osnovne škole i učeničkog doma u Santovu.

Referent: Joso Šibalin

3. Donošenje odluke u svezi s naknadom za topli obrok Hrvatskog vrtića, osnovne škole i učeničkog doma u Santovu. Referent: Joso Šibalin

4. Program Dana Hrvata 2007.

Referent: Mišo Hepp.

Nakon otvorenog dijela sjednice Skupštine, na zatvorenom dijelu sjednice dnevni red bit će ovaj:

1. Donošenje odluke o dodjeli odličja hrvatskim prosvjetnim djelatnicima.

Referenti: Gabor Győrfári,

Marija Vargović

2. Donošenje odluke o dodjeli odličja Hrvatske državne samouprave u povodu Dana Hrvata 2007. godine.

Referenti: Gabor Győrfári,

Marija Vargović.

BUDIMPEŠTA – Sukladno odredbama o organizaciji i radu Hrvatske državne samouprave, predsjednik Odbora za odgoj i obrazovanje HDS-a Gabor Győrfári sazvaio je sjednicu Odbora za 19. rujna. Sjednica je održana, a na dnevnom redu bile su ove točke: donošenje odluke o dodjeli odličja hrvatskim prosvjetnim djelatnicima, donošenje odluke o dodjeli odličja Hrvatske državne samouprave u povodu Dana Hrvata 2007., nastali problemi oko reorganizacije nastave u školama, te ostala pitanja i prijedlozi.

BUDIMPEŠTA – Sukladno odredbama o organizaciji i radu Hrvatske državne samouprave, predsjednica Odbora za kulturu i vjerska pitanja Marija Vargović sazvala je sjednicu Odbora za 19. rujana. Sjednica je održana u Sjedištu HDS-a, a na sastanku su bile ove točke dnevnoga reda: donošenje odluke o dodjeli odličja hrvatskim prosvjetnim djelatnicima, donošenje odluke o dodjeli odličja Hrvatske državne samouprave u povodu Dana Hrvata 2007., te ostala pitanja i prijedlozi.

PEČUH – Kako je naš tjednik izvijestio voditelj KUD-a Tanac József Szávai, 8. rujna KUD Tanac nastupilo je na vinskom festivalu u Budimpešti, odradili su i 12. festival hrvatskih folklornih društava «Dobro došli, naši mili gosti», u sklopu kojeg je, 15.-16. rujna, održan i 2. Gajdaški festival, a spremaju se za nastup 29. rujna u Poganu na Kupusnom danu. Pozvani su da 6. listopada sudjeluju Hrvatskom danu u Kapošvaru. Danas društvo čini tridesetak plesača i orkestar. Plesači su se cijelo ljeto uglavnom odmarali, a ovih se dana spremaju za redovite tjedne probe, utorkom i četvrtkom, u pečuškome Domu mladeži.

Hrvatsko kazalište s gostovanjima počelo ovogodišnju kazališnu sezonu

I kazališta se odmaraju ljeti, pa tako i naše Hrvatsko kazalište iz Pečuha. Mjesec rujna zapravo je i početak nove kazališne sezone i u Hrvatskom kazalištu. Ono ju je započelo s gostovanjima po našim selima. Radi se o veoma uspješnoj premijeri iz prošle kazališne sezone, o kazališnoj predstavi «Pošteni varalica» nastalom na tekst Antuna Karagića, a u režiji Lászlóa Bagossyja. Tako su naši kazalištarci, na čelu s glumcima Slavenom Vidakovićem, Stipanom Đurićem, Ivom Grišnikom, Evom Polgar, Erikom Žarac, Andrásom Mészárosom, Anicom Matoš, Zoltanom Gataijem, Elizabetom Orovica i Đulom Berijem, plesačima i orkestrom, u petak, 14. rujna gostovali u Katolju, oduševivši Katoljce, koji su u velikom broju nazočili predstavi u tamošnjem domu kulture, a u nedjelju, 16. rujna, bili su gosti šeljinskih Hrvata, koji su također s velikim simpatijama prihvatili ovaj pučki komad.

TUKULJA – Kako je Hrvatski glasnik obavijestila Eva Ispanović, članica Hrvatske izvorne skupine iz Budimpešte, KUD „Ivan Goran Kovačić“ iz Velike gostovao je 14. rujna u Tukulji. Naime, Hrvatska izvorna skupina iz Budimpešte već neko vrijeme gaji prijateljske veze s folkloršima iz Velike. Tako su im organizirali i nastup u Tukulji te nastup na Havanskim danima, 15. rujna, u XVIII. okrugu grada Budimpešte, u kojem djeluje i Hrvatska samouprava na čelu s Ivicom Marelinom. U tukuljskom domu kulture uz pomoć Udruge za očuvanje običaja i njezina predsjednika Stipana Agića te tamburaša iz Tukulje, članova Tamburaškog sastava „Prekovic“, nastupili su članovi KUD-a „Ivan Goran Kovačić“ iz Velike i Hrvatska izvorna skupina iz Budimpešte.

Školski blic Gradišća

Broj školarov i nadalje u padanju

Kako se je to moglo očekivati i ovo ljeto, iz već kih razlogov i u Gradišću je pao broj školarov. Pondiljak, 3. septembra, u našoj regiji novo školsko ljeto je začelo 798 učenikov, a med njimi samo 522 dice se uči po hrvatski, i dodatno još pet u Kisegu (ki su se javili na hrvatsku nastavu u Osnovnoj školi „József Bersek“). Kako izgledaju broji, novosti, budući plani u svi naši škola na pragu novoga školskoga ljeta, o tom smo pitali školske direktorice, pedagoginje hrvatskoga jezika.

U koljnofskoj školi od ovoga ljeta podučavaju dvojezično

Bizonjsku osnovnu školu ljetos je začelo 99 školarov, svi se uče po hrvatski, i kako je predviđeno, u 2008/2009. školskom ljetu i ovde će se ganuti dvojezična nastava. (To će biti već treća dvojezična škola u našoj regiji). Ovo ljeto u prvom razredu broju 12 dice. Kako je rekla dugoljetošnja direktorica škole *Elza Hidasi*, što naliže pedagogov s hrvatskom diplomom, dvime su na porodijskom otpustku, zato je Bizonjka Renata Novak, ka je lani samo ure davala u ovoj školi, od ovoga ljeta je jur u punom statusu školnikovica hrvatskoga jezika. Umjesto druge pedagoginje je zaposlen Petar Feigl, rodnom iz Hrvatskoga Židana, ki je na 4. godini u sambotelskoj Visokoj školi i studira hrvatski jezik ter tjelovježbu. Tajedno dva dane

podučava hrvatski jezik u 5. i 6. razredu, a tjelovježbu od 6. do 8. razreda, naravno, pri tom će hasnovati i hrvatske riči. Tri pedagoginje se uče na Visokoj školi u Baji, dvime kanu steći diplomu iz hrvatskoga jezika. Nadalje smo obaviješćeni da mjesna samouprava je dala začeti u školi orijaško obnovljenje zgrade jur u majušu. Modernizirana je u cjelini svitljavina (ujedno i u čuvarnici, kulturnom domu, općinskom uredu, kot i u paprétskom kulturnom domu), nadalje i grijanje. Sva ta djela u bizonjskoj školi i čuvarnici su stala mjesnoj samoupravi kih 35 milijun forintov. U tri razredi je plastično tlo pomećeno od vridnosti milijun forintov, a isfarbanje stijenov, manjih dijelov su još u tijeku u spomenuti obrazovno-

Četarska dica i ljetos stoju pred zanimljivimi programi

U ovoj narodnoj nošnji će nastupati vrijeda četarski mališani i kod partnerov u Kupljenovu

Bizonjska dica se pripravlja na doček hrvatskih prijateljev

odgojni ustanova. Seosko zastupništvo pod peljanjem načelnika Roberta Kammerhofera najveć potroši na ove ustanove, i za nje nepačeno funkcioniranje. Pedagoški zbor i školari prvoga oktoberskoga vikenda čekaju pohod partnerske škole iz Donje Dubrave, s kom su jur mnogo ljet u prijateljstvu i kontaktu.

U Kemlji imaju po broju učenikov najveću školu, ku su prlje nekoliko ljet proširili, obnovili. Direktorica ustanove *Julianna Andirkó-Nagy* kaže da ljetos 266 učenikov pohađa školu, a to je sa 24 već nek lani. Pri hrvatskoj nastavi imaju 94 učenike. Prvi razred je podijeljen u dvije grupe, tamo se osmimi uču po hrvatski. Izmed dvih hrvatskogovorećih pedagoginj jedna stoji pred mirovinom, dokle je druga mlada, angažirana učiteljica. U školi od lani teče nastava s osnovnom kompetencijom, to i ljetos ide dalje, dosad sve skupa u deset razredi. Kako nova iskustva kažu, sam pokus je jako hvalevridan, po mišljenju školske peljačice. U ljeti iz naticanj dobivenih pinez 14 milijun forintov je potrošeno na obnovu športske dvorane. Na školskom dvoru je sazidana prostorija pod krovom kade se moru održati različita zanimanja, neovisno od vrmena. To je stalo kih 2,5 milijun forintov iz naticanj Leader, a na ovom zviranjku je škola još nadalje dobila dva milijuna forintov za oblikovanje biološkoga vrcaka, polag školske zgrade. Kemlja se ljetos pripravlja na naticanje soroban (japanski način za brojenje), na regionalno naticanje iz matematike ter na naticanje za recitiranje pjesam i povidajkov za učenike donjih razredov. Uza to, naravno, priredjuje se i mjesno naticanje iz hrvatskoga jezika.

Osnovnu školu „Mihovil Naković” u Koljnofu pohađa ljetos 123 dice. U prvi razred je stupilo 17 mališanov, veljek jur dvojezičnom nastavom. Zvana toga u 2. i 3. razredu takaj je upeljan dvojezični model od ovoga ljeta. Prvi tajedan novoga školskoga ljeta su se sa školom, redom ur hrvatskoga jezika upoznali asistenti iz Hrvatske, a od 1. oktobra i službeno podučavaju u ovoj ustanovi i ostaju pol ljeta ovi pomoćnici.

Kristina Repar i Luka Kazimović su

U Petrovom Selu je dvojezičnost stupila jur u peti razred

studenti kroatistike na zagrebačkom sveučilišću, i ako se odluči za dolazak, predavat će ure, pripravljat će školare na jezični ispit, održat će za koljnofsku mladinu i jezični tečaj, a treći asistent bi djelovao u čuvarnici. Ovo sve zasad financira dr. Franjo Pajrić ter mjesna samouprava, ali za budućnost, škola pravoda računa na neku centralnu financijsku potporu. Učenici krajem septembra putuju k partnerom u Buševac, 16. oktobra očekuju i druge školare iz cijeloga Gradišća prilikom Nakovićevega naticanja. U decembru se priredjuje svetačnost u spomin koljnofskoga pjesnika Mate Šinkovića. Tako nas je informirala ravnateljica škole *Agica Sárközi*.

Na Undi je ljetos 12 dice, od 1. do 4. razreda, svi se uču po hrvatski. Kako smo o tom pisali, donedavna direktorica škole Marija Huljev je prošla u mirovinu, tako je za jedno ljetu u ovoj funkciji ovlašćena Undanka *Eržika Pajrić*. Od ovoga ljeta i čuvarnica se je doselila u školsku zgradu (dovidob je ona bila u posebnoj kući), u jednoj prostoriji sve skupa samo pet dice imaju. Kako u prvom razredu ljetos imaju samo jedno dite, more se računati na to da kljetu jur neće biti dost dice ni u ovoj ustanovi. Još nij rečeno, ali u zraku visi i ovde, nažalost, zatvaranje mjesne škole.

U Horpaču na hrvatskoj nastavi imaju 18 dice (od 5. do 8. razreda) iz Unde, učiteljica im je *Jadranka Tot* ka u otpodnevnom zanimanju podučava i engleski jezik pokidob je ovo ljetu uspješno diplomirala i iz toga jezika na sambotelskoj Visokoj školi.

U Hrvatskom Židanu od ovoga septembra je ukinuto podučavanje u gornji razredi, tako od 1. do 4. razreda imaju 29 dice. Med njimi po hrvatski se uči 17 mališanov. Prvi razred su začeli šestimi, a sve skupa pet pedagogov imaju u ovoj ustanovi, ka funkcionira kot članica-škola kiseške Osnovne škole „József Bersek”. I ovde, kot i u varošu, hrvatski jezik uči mjesna pedagoginja Marija Sabo. Kako smo obaviješćeni, na hrvatsku nastavu se je upisalo pet školarov u Kisegu, a još nije poznato točno u kiseškoj Dopunskoj školi koliko će biti sve skupa broj učenikov, ali otprilike na dvadeset gvišno računaju. Nastava u Hrvatskom Židanu i dalje teče u velikoj školskoj zgradi, i po riči direktorice

Kate Bánó, narodnosne tradicije i dalje namjeravaju očuvati. U misecu oktobru očekuju se u Hrvatskom Židanu hrvatski partneri iz Dolnje Pulje.

Vjerojatno i *Osnovna škola Gornjegja Četara* stoji pred temeljnim promjenami, no zasad se samo išču rješenja za svu bolju integraciju. *Zadaće su vekše, imamo plus tarhete, a pinez nij!* – je rekla školska peljačica *Magda Horvat-Nemet*, jer kot institucija dvih narodnosti ipak imaju i specijalnu odgovornost. Iz šest sel podučavaju 133 dice, 41 učenik se uči po hrvatski. U prvom razredu imaju 18 školarov, tamo nek četirmi su za hrvatski jezik ter i nadalje podučavaju dvije hrvatskogovoreće pedagoginje. I ovde su se zgodale male obnove, kot novofarbanje jednoga razreda. Tri dimnjake su znova pometali jer su bili pogibelni za žitak, izolacija, pometanje novoga tla, sve je to na listi djel. Četarci na početku oktobra se pripravljaju na predstavljanje CD-ploče od najuspješnijih naticateljjev ovoltetošnjega GRAJAM-a (Gradišćanska jačka mladih) ka će izajti u njegovanju Croatice. Krajem oktobra pak putuju u Kupljenovo na dvodnevno gostovanje, tamošnjoj partnerskoj školi.

U Petrovom Selu od ovoga ljeta je dvojezičnost stupila jur u peti razred. K dosadašnjim dvojezičnim predmetom došli su još dva predmeti. Povijest podučava *Jutka Dezső*, ka je od ovoga ljeta i zamjenica direktorice, a narodopis je postao samostalni predmet, u predavanju Petra Škrapića. U školi točno imaju sto učenikov, a u prvom razredu su trinaestimi začeli svoju učnju. Vjeronauk uči *Tamás Várhelyi*, novi farnik u Petrovom Selu, ki je i sam izrazio želju da čim prlje kani naučiti hrvatski jezik i dicit kot vjerski fundamenat naučiti naprlje molitve *Očenaš*, pak *Zdravomariju* po hrvatski.

Kako je rekla školska direktorica *Edita Horvat-Pauković*, u 8. razredu će ljetos biti cilj da čim većimi polažu jezični ispit. Kad se za djelo pomina, prostoriju 8. razreda su dali isfarbati, nove klupi su im vrižene.

U sambotelskoj školi „Mihály Váci” pred petimi ljeti je upeljana i hrvatska nastava s učiteljicom *Tündikom Huber*. Ona je sada na porodiljskom odmoru, a umjesto nje od novoga školskoga ljeta hrvatski ovde podučava *Gyöngyi Kapitar-Milišić*, rodod iz Petrovoga Sela. Sve skupa 19 mališanov ima pri ruki, od 1. do 5. razreda, a u prvom razredu samo jedno dite ima pri hrvatski ura. U cijeloj ustanovi imaju 508 dice, a djelo nove učiteljice potpomaže i sambotelska Hrvatska manjinska samouprava, ter zastupnica spomenutoga tijela, ka je i pedagoginja u ovoj školi, *Žuža Haklić-Henrik*.

Ova ustanova će vrijeđa i službeno uspostaviti kontakte s jednom sličnom školom u Sisku.

-Tiho-

„U toj školi sunce blista“

Svečano otvaranje 2007/2008. školske godine u HOŠIG-u

Prema procjenama – 3. rujna je za 328 tisuća „vrtićaša“, 100.200 prvaka, odnosno 813.000 osnovaca kao i 566.000 srednjoškolaca, sveukupno 1.707.000 učenika, značilo početak ove školske godine. Žalosni su podaci: tijekom ljeta 8229 pedagoga izgubilo je radno mjesto, 36% njih je u javnim sferama odnosno srodnim stručnim granama našlo zaposlenje – rekao je ministar obrazovanja i kulture István Hiller MTI-iju nakon održanoga zemaljskog otvaranja školske godine u Nyíregyházi.

*

U školskoj auli budimpeštanskog Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i đачkog doma, na draperiji s naglašenim stihom poznatog hrvatskog pjesnika Grigora Viteza: „U toj školi sunce blista“, nakon prigodno oglašenog orkestarskog izvođenja pjesama „Ja ću noćas...“, „Nek živi ljubav...“ Olivera Dragojevića i Vlade Kalembera, mnogobrojne goste među inima veleposlanik Republike Hrvatske u Budimpešti, Ivana Bandića, predsjednika HDS-a, Mišu Heppa, predsjednicu Hrvatske samouprave grada Budimpešte, Anicu Petreš-Németh, pozdravila je ravnateljice, HOŠIG-a Marija Petrić.

Obraćajući se učenicima i djelatnicima istaknula je slijedeć: „Vaš razgovor i smijeh koji ispunjava naše prostorije, potvrđuje da je nakon dvomjesečnog raspusta ponovo oživjela ova zgrada. Punih lijepih doživljaja, vratili su nam se i učenici 12-ih razreda s petodnevnom naturalnog izleta koji su se tom prilikom mogli upoznati s jednim od najljepših gradova Hrvatske, s prekrasnim Dubrovnikom i njegovom okolicom. Zahvaljujem prof. Anici Petreš-Németh koja je ujedno i predsjednica HMS-a u XI. okrugu, na osiguranju besplatnog autobusa za svoje učenike. Koristim se prilikom da zahvalim HMS-u

XIV. okruga, koji je pod vodstvom predsjednice Marte Romac-Orosz, ljetos vodio u jezično-etnografski tabor na Korčuli 39 naših učenika. Posljednjeg tjedna kolovoza i naša je škola organizirala jezično-etnografski tabor za učenike naših hrvatskih škola, u koji se prijavilo 26 učenika. Tabor je organizirala prof. Marija Šajnović uz pomoć naših nastavnika, kojima lijepo zahvaljujem – rekla je uvodno ravnateljica M. Petrić.

Potom je Marija Petrić govorila o rezultatima upisa za ovu školsku godinu. U 1. razred javilo 14 učenika. Za njihovu razrednicu postavljena je učiteljica Snježana Baltin, a za odgojiteljicu učiteljica Katica Šokac. Razrednica 5. r. je učiteljica Žuža Molnar, a odgojiteljica Katica Benčik. Popodnevna učenja i zanimanja 6., 7. i 8. razreda vodi i nadzire nastavnica Éva Filipović. U 9./e r. gimnazije upisan je 21 učenik; razrednica je nastavnica Éva Filipović. U 9. r. broj učenika je 24. Razrednica 9./a r. je Mira Šimon, a razrednik 9./b r. Žolt Ternak. U vrtić se upisalo 47 dječice, a očekuje se još četvero mališana, dakle ukupno će ih biti 51.

Učenike kao i u velikom broju okupljene roditelje i prosvjetne djelatnike škole, zaželjevi daljnje plodonosno djelovanje i uspjehe u novoj školskoj godini, posebno skrećući pozornost roditelja za pomoć prvoškolcima u njihovim početnim koracima, obećavši susretljivu podršku sa strane veleposlanstva napose, ukoliko se ona tiče matične države Republike Hrvatske, pozdravio je i veleposlanik., Ivan Bandić.

Svečanu završnicu označila je pjesma Marka Perkovića Thompsona „Prijatelji ...“ u izvedbi školskog sastava: prof. Monike Hajdú (flauta), te učenika Marka Štajnera (gitara), Dávida Sebestyéna (bas-gitara) i Dávida Pozsonyija (glasovir).

m. d.

Foto: Pál Horváth

Intervju

„Pro Civitate“ mi je poticaj za daljnji rad na polju hrvatskoga školstva

Povod razgovoru s ravnateljem Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma Miroslava Krleže u Pečuhu Gaborom Győrváriem bila je dodijeljena mu nagrada „Pro Civitate“, jedno od najvećih priznanja grada Pečuha njegovim istaknutim pojedincima, ali povod je mogao biti i početak školske godine u danas po broju učenika najvećoj hrvatskoj ustanovi u Mađarskoj ili aktualni trenutak u radu Odbora za odgoj i obrazovanje Hrvatske državne samouprave čiji je predsjednik također Gabor Győrvári. Povoda više, i tako porazgovarali smo o svemu pomalo.

Razgovor vodila: Branka Pavić-Blažetin

Gabore, čestitam ti u ime uredništva na visokom priznanju grada Pečuha, nagradi „Pro Civitate“ koja ti je dodijeljena 1. rujna na svečanom sjednici gradskoga poglavarstva u Pečuškome nacionalnom kazalištu. Kako se osjećaš kao nagrađen?

Otprilike mjesec dana prije same dodjele dobio sam gradonačelnikovo pismo u kojem me je obavijestio o tom priznanju i obrazloženju uz to. U obrazloženju stoji kako mi je priznanje dodijeljeno za razvijanje uvjeta rada i napredak hrvatskoga školstva u okolini te za podršku i potpomaganje pripadnika mađarske nacionalne manjine iz Hrvatske i njihova učenja u Pečuhu.

Drugo iznenađenje za mene bio je sam čin dodjele kada sam shvatio rang priznanja koje mi je dodijeljeno, drugo priznanje po rang u

priznanja počasnoga građanina Pečuha. Svake godine grad dodjeljuje dva priznanja Pro Civitate; ove sam godine jedno dobio ja, a drugo gospodin László Keri, predsjednik Pečuške gospodarske komore.

Ta je nagrada i priznanje, ali i obveza jer je dodijeljena mladom čovjeku?

Da ona je više poticaj i inspiracija za prikupljanje novih snaga u poslu kojim se bavim. Imamo hvala Bogu neke vizije kako dalje i radimo na njima. Obnova Hrvatske škole Miroslava Krležu i izgradnja traje već petu-šestu godinu, idemo dalje, nastavljamo s radovima četvrte faze. Nadam se početku radova u prosincu nakon okončanja procedure javne nabave. Sredstva u iznosu od 250 milijuna forinti namaknule su zajednički, po pola, hrvatska i mađarska Vlada. Veliko razumijevanje u ostvarivanju naših planova naišli smo sa strane poglavarstva grada Zagreba, koje je spremno i dalje pomagati naša nastojanja, i novčano i duhovnom podrškom, primjerice darom jedne velike bazične hrvatske knjižnice koja bi našla svoje mjesto upravo u našoj školi.

Hrvatska škola ima danas velik broj učenika, nije imala toliki broj učenika u proteklih 56 godina svoje povijesti?

Stanje se stabiliziralo, imamo sada 261 učenika. Zahvaljujući modernim prostorima, ljudskom čimbeniku i nadam se, ne u posljednjem redu, našem pedagoškom radu. Nalazimo se pred novim izazovima, zakon nam nameće pitanja na koja trebamo naći najpovoljnije odgovore, pa tako i u tijekovima integracije manjinskoga školstva. Primjerice, samouprava sela Starina namjerava starinsku osnovnu školu priključiti našoj školi, u čemu izgleda kako je i naš uzdržavatelj, grad Pečuh, partner starinskoj mjesnoj samoupravi. Sve su to zasada planovi. Mnogo učimo iz naprednih i starih demokracija glede financiranja obrazovnih ustanova i osiguravanja istih uvjeta za sve učenike. Središnje ustanove nisu novina, one koncentriraju i ljudske resurse i infrastrukturna razvijanja. Taj pravac pomaže i potiče i Europska unija sa svojim fondovima. Mi u svome radu trebamo naglašavati svoju posebnost, upravo naglašavanjem tipa narodnosne škole i njegova razvijanja kao što je to primjer naše škole. Tu je i partnerska suradnja Osijeka i Pečuha koja se uključuje i ostvaruje i kroz natječaje Europske unije, uključujemo se zajedno sa svojim zamislama i programima, svojim natječajima u red programa „Pečuh prijestolnica europske kulture“, nositelji projekta smo i mi. Otvaramo se gdje je god to moguće uza sačuvanje i njegovanje vlastitih vrijednosti na jednoj zavidnoj razini, što dokazuje i broj naših učenika koji se iz godine u godinu povećava. Ovogodišnja demografska slika povoljnija je od one prijašnjih godina, ali nije samo ona u pitanju kada govorimo o broju naših učenika.

Osvrnimo se malo i na tvoju ulogu predsjednika Odgoja za obrazovanje Hrvatske

državne samouprave. Kakvo je stajalište glede aktualnog trenutka hrvatskoga školstva u Mađarskoj? Novi zakonski akti što nam nalažu, čemu se moramo prilagoditi bez gubljenja vremena i energije na sporednim kolosijecima?

Jake središnje ustanove su nam potrebne, ali je činjenica, i ja to ponekad osjećam, kako su nam potrebni i manji centri na terenu. Moj je najveći problem što mi predstavljamo političke smjernice, ali po pravilima pravih demokracija Odbor i Skupština ne bi trebali to na taj način predstavljati. Mislio sam kako bi dobra prilika za izradu zajedničke platforme mogao biti upravo forum prosvjetnih djelatnika organiziran koncem kolovoza u budimpeštanskoj hrvatskoj školi sa strane Hrvatske državne samouprave. Pokušao sam svojim nastupom potaknuti zajedničko razmišljanje. Sve skupa bilo je to jako tužno jer nisam dobio gotovo nikakvu reakciju sudionika. Mislio sam isprovocirati odgovore na moje zaključke, mi smo se uključili u ovakvu ili onakvu integraciju jer smatramo to, ti i to... Ili mi odbijamo takve mogućnosti jer po našem mišljenju to i to... Ili naša ideja je ovo, sada radimo na...

Taj tip reakcija koje bi i nama (Odboru i HDS-u) dalo legitimitnost za naše daljnje djelovanje. Ako bih želio biti ciničan, mogao bih kazati kako je Odbor za školstvo dobio dozvolu za bilo kakve postupke jer nikakvih drugih prijedloga nije bilo. Nema fit backa, ama baš nikakvoga. To me malo muči u cijeloj našoj situaciji. Čini mi se kako su svi zadovoljni sadašnjom situacijom i mole Boga da još dugo to (sadašnje) stanje potraje. Ali mijenjati moramo, ne samo zbog financijske situacije već zbog toga da će nam se isprazniti škole, bez toga da bi bilo tko rekao kako neće financirati naš program.

Kada danas, 2007. godine, govorimo o hrvatskome školstvu u Mađarskoj, o kojem broju djece govorimo? Imate li vi, nadležni Odbor, HDS taj podatak?

Ne znam koji je to broj djece. Svaki put novi saziv i novi odbor HDS-a napravi anketiranje. Pošalje obrasce školama. Kao prvo 20% do 30% tih poslanih obrazaca nikad ne dođe natrag. Potom tražimo podatke telefonskim putem. Čini mi se kao da ne govorimo svi mi isti jezik školstva. Moguće je i to da naša pitanja ne razumiju. U zamci smo, kako bi rekao profesor Barić, govorimo hrvatski na mađarski način. Trudimo se sva ta pismena, obavijesti tražiti na hrvatskom jeziku, ali ne znači svaki naš upit za svakoga isto. Možda bi to trebali tražiti na mađarskom jeziku, mislim statističke podatke, možda će to biti sretnije rješenje i tako ćemo doći do pravih podataka.

Što HDS može predlagati i planirati?

Treba stvarati jake školske centre, ali i sačuvati naše škole tamo gdje jesu i nastojati da one koje su bliže jedne drugima da se pomažu i osnaže. Danas se u nekim mjestima ukida program hrvatskog jezika. Ali svjedoci

smo i novih inicijativa, primjerice u Letinji osamdesetak učenika želi učiti hrvatski jezik, što će vjerojatno financirati tamošnja hrvatska samouprava dok se to pitanje zakonski ne riješi. Jer zasada nema glavarina.

Koliki je protok informacija, obavijestitost? Evo, svjedok sam i prave zbrke oko narudžbe udžbenika, radnih bilježnica sa strane naših škola. Neki nisu naručili ni ono što su trebali naručiti jer ili su zaboravili ili nisu znali da postoji mogućnost za to, što mi je pomalo nevjerojatno?

Što se tiče udžbenika, velik dio autorskih prava ima Tankönyvkiadó. Udžbenik je po odredbi ministarstva, u potpunosti financiran jednom u tri godine, dakle koriste se njime tri generacije učenika, a radne bilježnice uz udžbenike mogu se naručivati svake godine, i to ne košta naručitelja jer i taj dio troškova snosi nadležno ministarstvo. Ona ne košta ni školu ni uzdržavatelja, jedino roditelj mora platiti simboličnu svotu od nekih 600 forinti jer tu radnu bilježnicu učenik može zadržati i ona je njegova, za razliku od udžbenika. Škole koje su to izostavile uredbom ministra br. 33/2007. imale su mogućnost do 15. rujna naknadno predati natječaje.

BUDIMPEŠTA – U organizaciji Tehničkog muzeja iz Zagreba, a u suradnji s Državnim tehničkim muzejom Republike Mađarske, u budimpeštanskome Prometnom muzeju 14. rujna otvorena je izložba „Pokretačka snaga vatre, tri stoljeća parnih strojeva“, čiji je autor i izrađivač izložbenih maketa Ivo Kolin. Izložbu, čiji je popratni tekst napisao Davor Fulanović, a na mađarski preveo Péter Szekeres, otvorila je državna tajnica Ministarstva obrazovanja i kulture Márta Schneider, a nazočne su pozdravili glavna ravnateljica Prometnog muzeja Erzsébet Szentpéteri Kóczian i ravnatelj Tehničkog muzeja u Zagrebu Davor Fulanović.

Sve dodatne informacije o programima vezanim za izložbu možete pogledati na internetskoj stranici www.omm.hu. Ova zanimljiva izložba dostupna je javnosti do 14. listopada tekuće godine.

BUDIMPEŠTA – U XI. okrugu grada Budimpešte, u kojem djeluje i Hrvatska manjinska samouprava, 1. i 2. rujna održana je manifestacija pod zajedničkim nazivom Dan manjina. Tradicionalna je to priredba u novom Budimu koja okuplja velik broj zainteresiranih svake godine. I ovoga puta Dan manjina okupio je predstavnike 12 nacionalnih manjina koje žive u spomenutom okrugu, čiji je gradonačelnik Gyula Molnár. Bilo je folklor, glazbe i nastupa pjevačkih zborova, dva dana obilovala su bogatim sadržajima. Kulturno i folklorno bogatstvo Hrvata toga okruga i grada Budimpešte predstavila je svojim nastupom Izvorna folklorna skupina budimpeštanskih Hrvata, koja je nastupila 2. rujna.

Ptica i mediteranski svijet Josipa Diminića

Foto: László Tóth

Jedanaest grafičkih mapa, više od 400, što samostalnih, što skupnih izložaba diljem svijeta, samo su dio opusa jednoga od danas najvećih hrvatskih umjetnika, Labince, slikara, kipara i keramičara, profesora Josipa Diminića čiju kiparsku izložbu likovna javnost grada Pečuha može pogledati do 30. rujna tekuće godine u Pečuškoj galeriji.

Naime, u organizaciji Pečuške galerije i Radionice vizualnih umjetnosti 7. rujna otvorena je izložba Josipa Diminića. Izložbu je otvorio veleposlanik Republike Hrvatske u Budimpešti Ivan Bandić u nazočnosti ravnatelja Pečuške galerije Árpáda Gamusa i zamjenice gradonačelnika grada Labina gospođe Liliane Vale, a uza sudjelovanje Ženskoga pjevačkog zbora Hrvatskoga kluba Augusta Šenoae. Diminić je prijatelj mađarskih i pečuških likovnih umjetnika, koji već godinama sudjeluju Mediteranskom simpoziju što se pod njegovom rukom odvija u istarskom Labinu. Otvaranju izložbe su nazočili i prijatelji Labina, izaslanstvo grada Baje, na čelu s bajskim gradonačelnikom, te zastupnicima tamošnje Hrvatske samouprave: Angelom Šokac-Marković i Josom Ostrogoncem, a među nazočnima bila je i konzul gerant Generalnoga konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu Vesna Njikoš Pečkaj. Posebnu zahvalu voditelj Pečuške galerije izrekao je predsjedniku Skupštine HDS-a Miši Heppu, dugogodišnjemu kulturnom djelatniku Pečuškog centra za kulturu koji je činio ne male napore u povezivanju pečuških umjetnika s istarskim umjetnicima, pa tako i s Josipom Diminićem.

Josip Diminić rođen je 17. lipnja 1937. godine u Sv. Lovreču (Diminićima) kraj Labina gdje provodi svoje djetinjstvo i završava osnovno obrazovanje. Godine 1951. odlazi u Zagreb, stječe svoja prva vrijedna umjetnička polazišta u okvirima Škole primijenjene umjetnosti, na čijem slikarskom odjelu maturira 1957. godine. Između 1958. i 1963. godine studira slikarstvo na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu, pod vodstvom profesora Đure Tiljka i Ive Režeka, a završnu godinu akademskog obrazovanja pohađa u klasi profesora Marina Tartaglie. Nakon stjecanja diplome (1963. godine) nižu se umjetnička iskustva – nastaju freske, reljefi, prve skulpture u drvu i keramici. Godine 1964.

vraća se u Labin gdje otada živi i radi. Dvije godine poslije nastaje autorov atelje, koji je do današnjih dana mjesto plodne umjetničke produkcije. Bavi se usporedno slikarstvom i grafikom premda se nadmoćno iskazuje upravo u kiparskom mediju. Nesumnjivo, od velikog značaja i jedna od temeljnih okosnica autorove umjetničke putanje bit će nastanak, a nakon toga i ostvarenje zamisli osnivanja Međunarodnoga mediteranskog kiparskog simpozija u Labinu. Nižu se godine plodnoga rada, studijskih putovanja, značajnih samostalnih i skupnih izložaba u domaćem, ali i internacionalnom kontekstu, čemu se pridružuju mnogi projekti, plodne suradnje diljem Hrvatske. Svoje bogato iskustvo prenosi naraštajima studenata Filozofskog fakulteta u Rijeci na Odsjeku likovnih umjetnosti, od 1984. godine, a usporedno vodi i Ljetnu kiparsku školu u Vrsaru, djelatno promovirajući mlade talente. Godine 1992. imenovan je predsjednikom stručnog savjeta MKS-a Labin koji svojom vremenskom neprekinitošću tijekom više od četiri desetljeća usporedno svjedoči i o autorovoj predodređenosti, umjetničkoj širini i poletu koji iz desetljeća u desetljeće sve upečatljivije bilježi likovnu scenu ne samo Labina i Istre nego zemlje u cjelini, prelazeći u univerzalan umjetnički kontekst. Do danas je izlagao na 100 samostalnih izložaba i više od 300 skupnih u zemlji i inozemstvu. Autor je 11 grafičkih mapa. Josip Diminić živi i radi u Diminićima i Labinu.

bpb

REŠETARI – U organizaciji Književno-likovnog društva „Rešetari“, od 21. do 23. rujna u Rešetarima se održavaju XI. Rešeterački susreti pjesnika i predstavljanje zbornika pjesama hrvatskih pjesnika iz dijaspore, članova Književno-likovnoga društva „Rešetari“ i neprofesionalnih pjesnika iz Hrvatske, koji će se održati pod pokroviteljstvom potpredsjednice Vlade Republike Hrvatske Jadranke Kosor. Na pjesničkoj večeri nastupit će 12 članova KLD „Rešetari“, po dva pjesnika iz Osijeka, Slavnskoga Broda, Valpova, Donjeg Miholjca, Našica, Nove Gradiške, Splita, Varaždina, profesionalni pjesnici iz Hrvatske te hrvatski pjesnici iz dijaspore: iz Mađarske, Austrije, Njemačke, Slovenije, Srbije, BiH, Italije, Crne Gore, Slovačke, Švedske, SAD, Kanade ... U sklopu tog susreta bit će otvorena likovna izložba X. Međunarodne likovne kolonije „Petrović – Rešetari 2007“, susret pjesnika s učenicima osnovnih škola zapadnog dijela Brodsko-posavske županije, prikaz zbornika pjesama X. Susret rešeteračkih pjesnika.

PREKO – U organizaciji Matice hrvatske Preko, početkom kolovoza u Preku, točnije 1. kolovoza, održani su susreti pjesnika i čitanje poezije iliti točnije XVII. večer na Brižičevim dvorima. Večeri su sudjelovali i hrvatski pjesnik iz Mađarske Stjepan Blažetin, pjesnikinja Marija Valković s otoka Krka iz Vrbnika, pjesnik Ernest Fišer iz Varaždina, a programu su svojim nastupom pridonijeli KUD sv. Ante iz Lukorana, Udruga žena „Luzor“ te Udruga „Kanica“.

Trenutak za pjesmu

Marko Dekić

Žica sam

Žica sam
što neprekidno brui
i kadgod je netko dodirne
nježno, toplo, s osjećajem ljepote
bez gnjeva i crne misli
preobražavam se u pjesmu,
u besprekidno pjevanje,
slatko, čežljivo.
Želim samo da pitam
ima li tko razumije sve to
što iz mene niče
nije li tuđ za vas
ovaj moj ritam?!

Konferencija o Gradišćanski Hrvati u Kisegu

Sliva predsjednik HDS-a Mišo Hepp, moderatorica programa Marija Fülöp-Huljev ter predsjednik HMS-a u Kisegu Šandor Petković

Krajem prošloga miseca Gradišćanski Hrvati u Kisegu su s jednom međunarodnom konferencijom doprinisili jednomisečnomu programu koji je potekao u čast 475. obljetnice turskoga napada. Inicijatorica i glavna organizatorica ove konferencije je bila dr. Bernadeta Zadrović, profesorica ruskoga jezika na sambotelskoj Visokoj školi, rodom iz Prisike. Na znanstvenom skupu očividno su falili gradišćanski istraživači, iz devet predavačev samo trimi su bili naši stručnjaci, referenti. Na pitanje, zašto je konferencija priredjena o nami, a skoro prez nas, je rekla glavna organizatorica: – *Mi smo pozvali one ljude ki se bavu gradišćanskom temom, ke sam ja znala, i ki istražuju gradišćanski jezik ter kulturu. Rasposlali smo 26 pozivnic, a javilo se je devet ljudi s referati. Mislim da ova pobjedonosna bitka je takova obljetnica da je naša moralna obaveza da dajemo čast onim ki su branili protiv Turaka i Ugarsku, a i Beč. Za pet ljet bi znova morali organizirati ov skup i trsit ćemo se da većimi budu zato znali, i da imamo sekcije jednu za povijest, drugu za jezik, a treću pak za tradiciju i kulturu. Tako 30. augustuša, u posebnoj pros-*

toriji hotela Irottkő, oko tridesetimi smo nazočili otvaranju. Šandor Petković, predsjednik mjesne Hrvatske manjinske samouprave, je naglasio da ovo im je prvi pokušaj na znanstvenom polju i posebno je zahvalio za materijalnu potporu Javnoj zakladi za manjinske i etničke skupine u Ugarskoj ter Hrvatskoj državnoj samoupravi. Predsjednik HDS-a Mišo Hepp je pohvalio organizatore ki su se zeli za ov teški posao i da su se trudili na visokom nivou prikazati tematiku „Prošlost i sadašnjost Gradišćanskih Hrvatov“. Prvi referat smo čuli od dr. Mija Lončarića iz

Zagreba, ki je govorio o dosadašnji jezični istraživanji med Gradišćanskimi Hrvatii u Ugarskoj, i gdo je posebno istaknuo kako mu je bio govor Bizonje pravo otkriće. Dr. Robert Hajszan je iz Pinkovca predstavio Gradišćanskohrvatske novine iz 1922. ljeta ke je uredio Ignac Horvat. Predsjednik Panonskoga instituta je dao od tih novin i neka jezična obilježja. Dr. Sanja Vulić iz Splita nije mogla doći na skup, ali je poslala svoj referat o gradišćanski govori s usporedbom govora u sridnoj Hrvatskoj, kojega je preštao Mirko Berlaković. Đuro Franković iz Petocrikve se je bavio simboli u gradišćanskimi obrednimi jačkami. Nikola Tutek je svojim referatom potaknuo tursko vrime i njegovo predavanje je uprav pasalo u ovu kisešku sredinu o arabici i aljamado poeziji. Dr. Ernest Barić je zeo pod povećalo domaći tisak na gradišćanskohrvatskom jeziku i dao i korisne savjete za daljnje djelo novinarki, ter svim gradišćanskim peršonom s perom u ruki. Prvi dan je završen mašom zahvalnicom ter gradskom feštom. Za drugi su dan sve skupa ostala tri predavanja. Dr. Nikola Benčić je govorio o bosančici u zapadnougarskom prostoru, Andjelka Tutek je analizirala jezik pisca kazališnih igar Joška Weidingera, a dr. Bernadeta Zadrović je preštala svoje studije o Gradišćanski Hrvatii.

Potom su svi gosti posjetili četarski muzej Želizni zastor, zatim su otputovali u Prisiku ter Plajgor, kade su predstavljene zvanaredne vridnosti ter dugovanja Gradišćanskih Hrvatov.

-Tiho-

Delegacija iz Senja

Velečasni Vladimir Trkmić iz Župe sv. Vida Brdovec u društvu s Tildom Kőrösi, predsjednicom Bizonjskohga hrvatskoga drustva, i s bizonjskim farnikom Kálmánom Szalaijem

POGAN – U organizaciji Hrvatske samouprave, u tom se naselju, što ga nastanjuju i bošnjački Hrvati, 29. rujna priređuje već tradicionalni Dan kupusa. Pogančani, odnosno Hrvati iz Pogana, poznati su proizvođači kupusa i majstori kuhanja bošnjačke sarme, u što se mogu uvjeriti svi oni koji i ove godine navrate u nj. U sklopu kulturnoga programa očekuju ih Orkestar Vizin, KUD Tanac, domaći hrvatski pjevački zbor Snaše, a na večernjem balu svirat će poznati orkestar Veseli Udvarci.

KALAČA – U četvrtak, 20. rujna 2007., u Kalači će biti predstavljena knjiga Csabe Kissa Gy. pod naslovom Mađarski pisci na Jadranu. Kako nas je obavijestio predsjednik kalačke Hrvatske manjinske samouprave Bariša Dudaš, autor će održati predavanje pod naslovom Tragom mađarskih pisaca u Hrvatskoj, koje će se upriličiti u knjižnici Katoličke osnovne škole i gimnazije Naša Gospa, s početkom u 18.15. sati.

KERESTUR – Suradnja učenika i nastavnika keresturske i kotoripske osnovne škole uzorna je. U okviru te suradnje nastavnički zborovi svake godine zajedno organiziraju izlet, naizmjenično u Mađarskoj i Hrvatskoj. Ove godine 1. rujna kotoripski nastavnici upoznali su se s obroncima i kvalitetnim vinom planine Badacsony te sa sjevernom obalom „mađarskoga mora”.

SELURINCE – Kako je naš tjednik obavijestila Jela Moslovac, predsjednica Hrvatske samouprave grada Selurince, skupina hodočasnika, u organizaciji Hrvatske samouprave, potkraj kolovoza boravila je dva dana u Republici Hrvatskoj. Nakon što su posjetili marijansko svetište u Mariji Bistrici, uputili su se u Zagreb gdje su se zadržali jedan dan i u kome su prenoćili. Imali su priliku za razgledavanje kulturno-povijesnih znamenitosti glavnoga grada Hrvatske, a drugoga dana svoga puta uputili su se prema nacionalnom parku Plitvička jezera gdje su se zadržali u jednodnevnom izletu te potom zadovoljno krenuli svojim kućama.

SANTOVO – Hrvatska manjinska samouprava i santovačka hrvatska vjerska zajednica u subotu, 15. rujna, organizirali su Susret crkvenih pjevačkih zborova u Santovu. Susret je počeo misom na hrvatskom jeziku, a nastupili su prijateljski zborovi iz Bačkog Monoštora, Dušnoka i Kačmara. Misa je počela u 17 sati u župnoj crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije, nakon čega su se predstavili sudionici Susreta, među njima i domaći crkveni pjevački zbor.

Salanta

Dan sela u Salanti

Mali plesači iz salantskoga dječjeg vrtića sa svojim odgajateljicama

U Salanti je u organizaciji Mjesne samouprave na čelu s načelnikom Zoltánom Dunaijem i tamošnje hrvatske samouprave, 8. rujna, na blagdan Male Gospe, organiziran tradicionalni Dan sela koji je okupio mnogobrojne Salancane i njihove goste. Salancani imaju prekrasno uređeno jezero i njegov okoliš smješten u srcu sela na pola puta između Salante i Nijemeta, koji čine upravnu cjelinu. Prohladno vrijeme okupano u suncu ipak je pogodovalo programima u velikom šatoru i oko njega. Već od jutarnjih

sati zrak je vrvio od žamora mnogih znatiželjnika. Sve je počelo II. malonogometnim turnirom kojem je sudjelovalo šest momčadi. Tri iz mjesta, po jedna iz Semelja i Bošte, te momčad prijatelja Salante. Kako saznajemo, pobijedili su Semeljci. Ali nije tu bila najvažnija pobjeda, nego druženje. Organizirano je i natjecanje u kuhanju, te neprekinuti dječji programi i natjecanja u nadmetanju, a u poslijepodnevnom satima uslijedila je predstava Lutkarskoga kazališta Bóbita iz Pečuha.

I dok su djeca uživala u predstavi, u seoskoj crkvi u Nijemetu započela je sveta misa na hrvatskom jeziku koju je predvodio velečasni Ladislav Ronta. Misu su pjevali Ženski pjevački i crkveni zbor iz Salante, Mješoviti pjevački zbor Ladislava Matušeka iz Kukinja uz orguljašku pratnju mladoga Gabora Bedića. Velečasni Ronta u svojoj propovijedi na mađarskom jeziku osvrnuo se na važnost rođendana što ga slavi Katolička crkva te pozvao vjernike da slušaju glas svojega srca jer ono nas nosi u vjeri. Simboličnim

Zoltán Dunai

Na misi

Desetogodišnje prijateljstvo Salanta–Strizivojna

Prijatelji iz Strizivojne

je nazvao slavljenje Dana sela s blagdanom Male Gospe, i zaželio svima, i Hrvatima i Mađarima, zabavu i opuštenost u večernjim programima koji su slijedili svetoj misi.

U velikom šatoru i na prostoru oko njega već nije bilo mjesta. Započeo je hrvatski folklorni program. Načelnik Salante Zoltán Dunai pozdravio je nazočne, a potom su na pozornicu izišli najmlađi, polaznici salantskoga dječjeg vrtića sa svojim odgajateljicama, koji su u desetominutnom programu pokazali zavidno znanje, oduševivši sve nazočne. Potom je predsjednik salantske Hrvatske samouprave Mijo Štandovar na hrvatskom jeziku pozdravio nazočne i ugledne goste, među njima konzul geranta Generalnoga konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu Vesnu Njikoš Pečkaj, predsjednika Skupštine HDS-a Mišu Heppa, predsjednika Organizacije hrvatskih samouprava Baranjske županije Mišu Šarošca te posebno izaslanstvo prijateljskog naselja Strizivojne na čelu s Božom Teskerom, dopredsjednikom Općinskog vijeća Općine Strizivojna. Nazočnima se obratio i predsjednik Skupštine HDS-a Mišo Hepp. Potom su na pozornicu izašli tamburaši KUD-a Marica iz Salante sa svojim učiteljem Joškom Kovačem. Nakon njih folklorasi i plesači KUD-a Marica, Ženski pjevački zbor KUD-a Marica uz pratnju salantskih tamburaša, a potom gosti: Mješoviti pjevački zbor Ladislava Matuška, KUD Dubrava iz Semelja i Pjevački zbor Snaše iz Pogana.

Nakon folklornog programa, slijedila je plesačnica, potom nadmetanje u skanderu, koncert poznate pjevačice Judit Szűcs, a u deset sati vatromet. Bal na otvorenom, koji je potrajao do zore uza svirku sastava Badel, kažu oni koji su mu nazočili, bio je nezaboravan.

U Salanti na Danu sela imala sam priliku porazgovarati s izaslanstvom prijateljskog naselja Strizivojne iz Republike Hrvatske, s kojim salantska mjesna samouprava uz pomoć Hrvatske samouprave sela Salante njeguje dugogodišnje veze, u prvom redu na polju športa. U izaslanstvu su bili Božo Teskera, dopredsjednik Općinskog vijeća Općine Strizivojna, Jure Kvesić, vijećnik, Antun Duhović, tajnik Općine, te Miro Bauer, dugogodišnji športski djelatnik i čovjek koji je započeo vezu sa Salanćanima 1989. godine. Kako kaže, dobili su inicijativu kako bi se mogla uspostaviti veza sa Salantom, i tako je sve počelo. Veze su uspostavljene preko nogometa, uz pomoć Đure Stanića iz Salante, a postupno proširile su se na veze kulturno-umjetničkih društava, potom veze dviju općina kako bi bio potpisan i sporazum o suradnji i zbratimljenju 1997. godine.

Kontakti su bili česti i razvijeni poglavito preko kruga veterana, ali je veza pomalo zamrla. Stoga i izaslanstvo Strizivojne upravo svojom nazočnošću na Danu sela u Salanti želi te veze ojačati. Sve to pak u svjetlu proslave 15. obljetnice Općine Strizivojna koja će biti organizirana iduće godine, te proslave 80. godišnjice župe Strizivojna. Kako mi kazuju moji sugovornici, tu su i mogućnosti predpristupnih fondova Europske unije koja bi dva prijateljska naselja mogla iskoristiti zajedničkim projektima.

Strizivojna je općinsko središte u kojem živi nešto više od tri tisuće stanovnika. Nalazi se u šumskom okruženju s bogatim fondom šume, te u tamošnjoj pilani radi velik broj ljudi. Razvijena je bravarska i stolarska

proizvodnja, postoji škola s preko 400 učenika, KUD, nogometni klub star 80 godina, šahovski klub, lovačko i vatrogasno društvo i još mnogo toga. Strizivojna, na tromedi Vinkovaca–Slavonskoga Broda–Đakova, nekad je bila stjecište željezničkoga prometa i velik željeznički čvor. Danas ima najdužu ulicu u Hrvatskoj s kućnim brojem 622, ulicu dugu umalo sedam kilometara. Strizivojčani vjeruju cestovnom razvoju koji će donijeti razvitak njihovu naselju jer se nalaze na trasi cestovnog koridora V/C, ali tu je i željeznički koridor V/C koji vodi prema luci Ploče. Pohvalili su mi se svojim društvenim radom i društvenim radom mještana Strizivojne. Tako strizivojnački vijećnici bez honorara obavljaju poslove, a općinski zaposlenici (svoga njih troje) za putovanja ne isplaćuju troškove iz seorskoga proračuna, nego se snalaze kako znaju. Jer kako bi inače iz skromnih proračunskih sredstava mogli razvijati svoje mjesto. Tako se godišnje dragovoljnim radom uštedi 200-ak tisuća kuna, što su potom temeljna sredstva razvoja mjesta. A taj dragovoljni rad traje već od 1997. godine.

Nevjerojatno, zar ne? Mnogi nam ne vjeruju da tako radimo, ali mi doista radimo tako, kažu mi moji sugovornici. Prihod po stanovniku jako je malen, a ulaganja su toliko maha da mnogi ne vjeruju da je to korektan novac, ali je to odista tako, vele moji sugovornici. U Strizivojni je pozitivan natalitet, naša društva i ljudi rade, imamo uspješne pjevače, poznati KUD Šokadija, hvale mi se Strizivojčani.

Branka Pavić-Blažetin

KAŠAD – Kako nas je obavijestila zastupnica Hrvatske samouprave sela Kašada Zorica Gavalier, i naši se Kašadci pripremaju za ovogodišnje hodočašće. Veliki štovatelji Gospe ove godine, 22. rujna, kane hodočastiti svetištu Majke Božje na bajskoj Vodici.

BUDIMPEŠTA – U organizaciji Knjižnice za strane jezike, 26. rujna u Budimpešti se priređuje Dan europskih jezika, koji je na poticaj Vijeća Europe utemeljen 2001. godine. U nizu europskih zemalja državni organi i civilne organizacije 26. rujna priredbama i programima žele privući pozornost javnosti na jezičnu raznolikost i na važnost učenja jezika tijekom cijeloga života, te na važnost znanja jezika. Tako i Knjižnica za strane jezike 26. rujna nudi niz zanimljivih sadržaja, od kojih ističemo konferenciju koja ima radni naslov *Europsko znanje, europska knjižnica*. Otvorit će se i prigodna izložba, održati program kojim se žele upoznati posjetitelji s esperantom, te će se toga dana predstaviti njemačka nacionalna manjina u Mađarskoj. Planovi su organizatora da se svake godine u sklopu programa Dana europskih jezika predstavi i jedna od nacionalnih manjina koje žive u Mađarskoj sa svojim najnovijim izdavačkim uspjesima i izdanjima, održe pjesničke promocije, čitanje poezije, izložba ...

KOLJNOF – Čuvarnica u ovom naselju svako ljeto priređuje jesenski piknik za vlašće mališane i roditelje, a i ljetos su pozvali goste 14. septembra, petak. Po riči peljačice ustanove Margite Farkaš, program je započeo otpodne od 16 uri do večeri. U njem su bila zanimanja za ručnu šikanost, pripravljanje maskov, jesenskih darov, djundjov, košarov. Odgojiteljice su u dramskoj igri predstavile jednu poznatu povijesnu priču. Auto od hitne pomoći, ognjogasni mašin, policijsko vozilo, traktor su ovput očekivali zainteresirane mališane na isprobanju. Gdo je bio hrabar, mogao je pokušati kako izgleda jahanje na poniju, ili vozikanje na kolu u selu. Perkelt se je kuhao, nukao se je koljnofski specijalitet gibanika, a u plesačnici je mnoštvo krenulo u kolu. Na ovu priredbu nisu samo pozivnicu dobili mališani, nek i koljnofski školari, šopronska dica ter i mališani iz Brennbergbánye, a došli su i iz fileške partnerske čuvarnice.

KOLJNOF – Pretprošli vikend bi bili u ovom selu održali trgadbenu feštu, no po odluci organizacijskoga odbora zavolj vrimenskih neprilik odgodjeno je ovo cjelodneвно veselje. Novi termin za ovu priredbu je 13. oktobar, subota, a program ostaje isti kot je to bilo najavljeno u pozivnici, u 35. broju Hrvatskoga glasnika.

Bogati sadržaji – suradnja Čakovca i Sigeta Veličanstvena priredba Zrinski u Sigetu

„Zuk”, „zuk” ... zuknu pokraj nas biciclisti, no začas nema im „ni zuka ni vuka” ... Na sigetskim se ulicama, naime, priređuje „Tour de Pécs”, stoga morate biti oprezni i trećeg dana programa koji se ovdje održava u znaku spomen-svečanosti Nikoli Zrinskom, te njegovim hrvatskim i mađarskim vitezovima.

No, ni prijašnja dva dana nisu manjkala raznim bogatim programima, od kojih želimo izdvojiti samo neke: hrabri branitelj kapetan tvrđe Zrinski dobio je svoj novi kip, jednako kao i njegov praukun Nikola Zrinski, hrvatski ban, mađarski pjesnik i vojskovođa.

U nedjelju, 9. rujna, svečanosti su pak nastavljene, dalo bi se reći otpočele otvaranjem izložbe likovnjaka iz Čakovca Mihaela Štebiha, predsjednika čuvene Zrinske garde. U gradu Sigetu sastali su se orkestri na čijem su se programu našle izvedbe „hištoriskih pjesama” iz XVI.-VII. stoljeća. I od tvrđe na lani podignutome mostu iznad potoka Almaš olako se moglo otpješačiti do toplica, koje su potpuno preuređene i proširene. U njima je izgrađen i bazen za plivače, a tog je dana održano natjecanje u plivanju, tj. XI. kup Zrinski, gdje se oko bazena čuo žagor na raznim jezicima, ponajprije mađarskom, hrvatskom, srpskom i slovačkom, što bi značilo da su se ondje nadmetali učenici iz danih zemalja, od Šturova, do Čakovca, Sigeta, Pečuha, Vinkovaca i Ade u Vojvodini. Tako je to nadmetanje poprimilo međunarodni karakter.

U Parku turskog i mađarskog prijateljstva održana je spomen-svečanost u znaku pijeteta te su kod kipa Nikole Zrinskog i Sulejmana II. – koji su za vrijeme bitke kod Sigeta 1566. godine dali svoje živote, jedan da brani domovinu i svoj(e) narod(e), drugi pak da širi i proširuje osmanlijski imperij – položeni vijenci.

Poslije podne u 14. sati na ulicama pojavili

su se članovi Zrinske garde iz Čakovca, te njihov pandan u Sigetu, odmah i dva, koji su po starome mađarskom običaju – što oni nazivaju „tursko prokletstvo”, naime, nakon utemeljenja razlučile se udruge na dvije, pa ih tako ima, možda, i previše. No, došli su i nositelji starih navada i odora, te oružja, članovi zbratimljene udruge „Gábor Betlen”. Na sigetskome glavnom trgu disciplinirano i lijepo postrojani gardisti zaredom su raportirali gradonačelniku Józsefu Paizsu. Gradonačelnik u svome pozdravom govoru istaknuo je dobru suradnju s Čakovcem i gajenje zajedničkoga kulta Zrinskoga, koji, eto, i danas spaja narode u dvjema zemljama.

Zrinska garda potom je krenula, uz pljesak i pozdrave brojnih nazočnih, prema tvrđavi, a slijedile su ih i navedene tri skupine. Ovdje-ondje palio se manji top i pucalo iz prangija. Uz ritmove Gardinih bubnjeva obišli smo tvrđavu, a kod spomenika Zrinskom u unutrašnjoj tvrđi Čakovčani položili su vijenac. Vijenac u Parku prijateljstva položila je i konzul gerant Generalnoga konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu Vesna Njikoš Pečkaj koja je pribivala događanjima 9. rujna u Sigetvaru.

Duro Franković

Petrovo Selo

Dičje otpodne – Prva točka Dana mladine

Na centralnoj priredbi Hrvatskoga akademskoga kluba, na *Danu mladine*, svenek je prva točka jedno skupno otpodne s dicom, sa školari okolišnih sel. Prošloga petka na dvoru petroviskoga kulturnoga doma našli smo brojne mališane iz domaće i četarske osnovne škole. Igra s karikami, moljanje na asfaltu, iskinčenje bijelih kopic, farbanje ljetošnjega transparenta za službeno otvaranje Dana mladine, nekim je dalo ozbiljnu, nekim pak laglju zadaću. Larma je nek onda nastala vekša, kad su napravljene grupe za naticanje u rivanju taličke, u tiranju labde s metlom i još uz brojno šalno gibanje. Program je

moderirala petroviska školska direktorica Edita Horvat-Pauković, a mali su vidljivo najbolje uživali u ovom zanimanju. Dokle su stariji školari na sebi tirali karike, najmladji su se borili polag uža, gdo će koga povličići, koja grupa je moćnija. Za učenike gornjih razredov je sastavljen i test s gradišćanskimi pitanji, na varijaciju različitih školskih predmetov: zemljopis, narodopis, glazba, jezik. Sve je to išlo za male dare, cukora, čokoladu. Dvi ure dugo su se družili četarski i petroviski školari, ki su pravoda rekli da bi se oni još i večkrat rado našli pri takovi sastanki i igri.

-Tiho-

MALA STRANICA

Izradila: Dijana Kovačić
iz Firčehaza

SAMBOTEL – Na Visokoj školi 11. septembra, utorak, je održan informacijski skup za gradišćanske i nimške narodnosne pedagoge. Edita Horvat-Pauković, savjetnica za jezik u Gradišću, je obavijestila svoje kolege i kolegeice o zakonski minjba, govorila je o pripravljanju novih pedagoških planova ter je najavila aktualne, približavajuće regionalne programe na školskoj sceni. Direktor Croatiae Čaba Horvath je pak ovput predstavio slušateljstvu najnovije udžbenike, pomagala na hrvatskom i nimškom jeziku.

BIHAĆ, KOLJNOF – Osnovna škola „Mihovil Naković“ iz Koljnofa je lani sudjelovala prvi put u međunarodnoj sportskoj manifestaciji pod nazivom „Igra prijateljstva“. Ov sastanak ljetos je priredjen u Bosni i Hercegovini, u Bihaću, i nij samo njeva država nastupala, nek i sportska delegacija iz Slovenije, Hrvatske, a tako i iz Ugarske. Naticali su se školari i dica do 16 ljet starosti u različiti sporti, a iz koljnofske škole diozimali su tri stolni tenisači u pratnji dvih pedagoginj. Naticanje je uživo sprohadjao i koljnofski načelnik Franjo Grubić. Iz dotične mikroregije sve skupa 80 ljudi je bilo delegirano na ovo međunarodno sportsko naticanje, ko je duralo od 14. do 16. septembra.

KOLJNOF, MJENOVNO – Pred kratkim smo pisali o tom kako je mjenovska fara prikzela kip Putujuće Celjanske Marije, krajem prošloga miseca na svetišču štajerskoga Celja. Kako izgleda, prvo organizirano shodišće iz Gradišća je krenulo uprav iz Koljnofa 19. septembra, srijedu. Pod peljanjem učiteljice mjesne škole Inge Klemenšić, već nek tridesetimi, školari ter roditelji, su prošli pišice u Mjenovno ove srijede. U 17 uri je bila hrvatska maša ku su celebrirali Antal Németh, koljnofski farnik, ter mjenovski gospodin Marko Jukić. Crikveni obred su muzički oblikovala koljnofska dica, a zatim u prošeciji su nosila i štatuu Blažene Divice Marije.

PETROVO SELO – Hrvatska manjinska samouprava u ovom selu svako ljeto organizira za svoje ljude putovanje u Hrvatsku. Ljetos će to biti od 21. do 23. oktobra s putnim ciljem od Trakoščana, Kumrovca, Nacionalnoga parka Risnjak, sve do Rijeke i Opatije.

OLAS, VRŠENDA – Pjevački zbor Orašje 16. rujna boravio je u Olasu, gdje se u organizaciji seoske samouprave održao susret crkvenih zborova. U organizaciju su se, kako saznajemo, uključile i Hrvatska te Njemačka manjinska samouprava sela Olasa.

Razgovor s predsjednicom Bačkog ogranka SHM-a Angelom Šokac-Marković o prijateljskoj suradnji Baje i Labina

Konkretizirana suradnja za iduće razdoblje

Tijekom ljeta bilo je nekoliko susreta na relaciji prijateljskih gradova Labina i Baje. Početkom lipnja s projektom „Knjižnica u knjižnici“ Labinjani, predvođeni dogradonačelnicom Lilianom Valle, gostovali su u Općemu prosvjetnom središtu na Dolnjaku u Baji, te u srpnju na bajsjoj Fišijadi, a početkom srpnja izaslanstvo grada Baje, na čelu s gradonačelnikom dr. Zoltánom Révfijem, gostovalo je u Labinu. Posljednji susret upriličen je 16-17. kolovoza kada je desetočlano izaslanstvo grada Baje opet boravilo u Labinu.

Koji je bio povod toga posjeta, što je dogovoreno? – upitali smo predsjednicu bačkog ogranka SHM-a Angelu Šokac Marković, ujedno ravnateljicu Općega prosvjetnog središta na Dolnjaku koja je od početaka uključena u suradnju prijateljskih gradova.

– Nakon što smo prije mjesec dana dogovorili susret paritetnih komisija za utvrđivanje plana programa za ovu i 2008. godinu, povodom Dana grada Labina desetočlano izaslanstvo grada Baje koje je predvodio dogradonačelnik Lajos Búcsú boravilo je u Labinu gdje je upriličena svečana sjednica. Povod našega posjeta bilo je sudjelovanje gradskoj svečanosti, a održana je i radna sjednica na kojoj smo konkretizirali našu suradnju za predstojeće razdoblje.

Konkretno što je dogovoreno?

– Dogovorena je suradnja na području školstva, kulture, gospodarstva i športa za 2007. i 2008. godinu, a pokrenuto je i jedno novo područje s projektom Baje – zdravi grad, po uzoru na Labin – zdravi grad. Naši su nam prijatelji ustupili sve one materijale pomoću kojih su oni pokrenuli taj projekt. Mislim da će, kada on proradi i u Baji, biti vrlo zanimljiv i za druga naša naselja. Baje – zdravi grad surađivat će i uključit se u aktivnosti projekta škole demokracije i Gradskog vijeća mladih koji se organizira u okviru labinskoga projekta, a namijenjen je odgoju mladih za demokratsko građanstvo. Što se ostalih područja tiče, dogovorili smo konkretne datume i sadržaje. Najprije će sredinom ili potkraj rujna skupina 16 bajsjskih učenika (od 12 do 14 godina) koji uče hrvatski jezik gostovati u Labinu gdje će sudjelovati nastavi u labinskim školama, a uz to će se prirediti prijateljski nogometni i odbojkaški susreti. Osim toga će se naša djeca upoznati s radom vijeća mladih u Labinu. Koncem lipnja 2008. g. predstavnici Baje – zdravoga grada bit će pozvani na Motovunsku međunarodnu školu zdravlja. Koordinatorica Baje – zdravoga grada informirat će o aktivnostima nacionalnog koordinatorka Mađarske mreže zdravih gradova radi uspostavljanja veza s Hrvatskom mrežom zdravih gradova. Baje – zdravi grad

prenijet će Labinu iskustva vezana uz preventivne zdravstvene programe za djecu školske dobi i građane treće životne dobi. Labin i Baja usporedno će pratiti provedbu programa prevencije ranog pijenja kod mladih i dogovoriti zajedničke aktivnosti provedbe.

Gospodarstva dvaju gradova predstaviti će se svojim poslovnim resursima pri čemu je dogovorena mogućnost suradnje na polju iskustava u turizmu i gospodarstvu na temelju omogućavanja međusobne suradnje gospodarstvenika. Razmijenit će i podatke o poduzećima koja djeluju na području obiju gradova s popisom djelatnosti. Grad Labin pozvat će izaslanstvo grada Baje na skup EDE 3-4. listopada 2007. godine koji će se održati u Labinu i Zagrebu. Tako će Baja 4. listopada u Dvorani Vatroslava Lisinskog u Zagrebu dobiti priliku predstaviti grad i svoje gospodarstvo.

Na športskom polju nastaviti će se suradnja džudo klubova te potaknuti suradnju nogometnih klubova. Budući da Baja planira turnir prijateljskih gradova, Labin će uputiti juniorsku momčad, a konkretna suradnja će se dogovoriti s predstavnicima Športske nogometne udruge Baja i NK Rudar iz Labina.

Dogodine jedan kipar iz Baje sudjelovat će Mediteranskom kiparskom simpoziju u Labinu. U 2008. godini povezat će se glazbene škole i pjevački zborovi Labina i Baje. Nadalje, Labin kao grad likovnosti predstaviti će se u Baji skupnom izložbom svojih umjetnika „Labinski uzlet likovnosti“. Kako je Labin poznat po velikom broju svojih umjetnika, drago nam je da će početkom rujna u Pečuhu veliku izložbu imati naš prijatelj Josip Diminić rodom iz Labina.

Osim toga grad Labin je prihvatio našu ponudu da zajedno s Bajom sudjeluje na natjecanju EU za zbratimljene gradove, na kojem će biti prijavljeno više radionica u trajanju od tri tjedna. Natjecanje će biti namijenjeno mladima (16 – 20 godina) pa u tom cilju Labin preuzima obvezu da će sa srednjom školom „Mate Blazina“ dogovoriti sudjelovanje u radionici za strane jezike, likovnoj radionici i tjednu športa.

Od samih početaka u suradnju je uključena i hrvatska zajednica, zapravo ona je bila i poticatelj, mislim na HMS i na dvije bajsjske škole. Kakva se važnost pridaje hrvatskoj zajednici, koji su to glavni vidovi suradnje u koje je uključena i hrvatska manjina u Baji?

– U prvom redu to su djeca, učenici osnovnih škola, jer možemo reći da je time i započela suradnja, a u proteklom razdoblju nekoliko puta smo razmijenili učenike naših škola i gradova. Sada kanimo proširiti suradnju na učenje i njegovanje hrvatskoga jezika. Baš zbog toga naše gostovanje u Labinu upriličit će se za vrijeme školske godine jer se želimo priključiti nastavi, da nam djeca što više mogu upoznati nastavu i djecu. U proljeće pak želimo ugostiti labinsku djecu, pokazati im naše ustanove kako bi i oni dobili uvid u život hrvatske zajednice u Mađarskoj. S. B.

Bilo je i hrvatskih jela

Pomurski grad Kaniža svake godine priređuje Festival „dedele” i vina, na kojem se priređuje natjecanje u kuhanju tradicionalnih jela. Uređen je golem obrtnički sajam i na štandovima kušaju se vina.

Kaniška Hrvatska manjinska samouprava godinama sudjeluje na toj manifestaciji i natječe se u kuhanju. Lani hrvatska ekipa osvojila je srebrnu nagradu s hrvatskim pomurskim jelima. Jest da ove godine medalje nije bilo, ali raspoloženje je bilo veselo.

Ured manjinske samouprave pretvorio se u kuhinju, netko je čistio krumpir, drugi su ribali, mijesili, pekli uz ravnjanje Eržike Habjanec. Jedna ekipa pak prodavala je na štandu. Prolaznici su mogli birati stara hrvatska jela, koja su bila jeftina, ukusna i zdrava:

„sohi grah z lukom”, „kruh z kosanom maščom”, „juha z hajdinskom kašom i z dimlenim boncekom”, „kelempčica”, „zdignjena zlevanka”, „žličnaki”.

Osim pomurskih tradicionalnih jela ispekli su i gradišćansko-hrvatsko jelo „lepanj s tikvom i sirom”. Potrošeno je 30 kg brašna, 50 kg krumpira i 15 kg graha.

Osim hrvatskih jela, na Festivalu „dedele” bilo je i hrvatske kulture, za što su se ovaj put pobrinuli članovi KUD-a Sumarton. „Sumartonski lepi dečki” upoznali su mnogobrojnu publiku s hrvatskim melodijama, a plesači sumartonske osnovne škole s veselim gradišćanskim plesovima. Plesna skupina odraslih izvela je pomurske i bunjevačke plesove.

Beta

Špencirfest u Varaždinu

U Varaždinu je 2. rujna završen barokni festival, niz programa kulturnih, turističkih, gastronomskih i drugih sadržaja tijekom deset dana.

Špenciranje, odnosno šetanje kroz ulice grada, nekoć je bila povlastica aristokracije, prikazivanje prekrasnih haljina prema najnovijoj modi, susretanje znanaca na kratak razgovor, usput razgledavanje svakoga kutka ulice, izražavanje simpatije drugom spolu namigivanjem, nasmješivanjem.

Kroz deset dana u Varaždinu su se vratila vremena 17. i 18. stoljeća, jer po gradu su se šetale gospođice i gospode, te gospoda u odjeći tog razdoblja. Bilo tko je mogao posuditi haljine i špencirati po glavnoj ulici grada.

Unatoč kišovitu vremenu, ove godine bilo je 200-ak tisuća posjetitelja, koji su mogli

uzivati u 276 programa od 1570 izvođača iz 20 zemalja.

Središte Varaždina pretvorilo se u kazalište, koncertnu dvoranu, muzej i u sajam. Zahvaljujući šarolikosti, svatko je mogao naći za sebe odgovarajući program, počev od opere, džeza, do najmodernije glazbe, od folkloru do suvremenoga plesa. Na štandovima su pokazivali svoje radove majstori raznih zanata: lončari, kovači, urari, fotografi, pekari licitarskih srca, bravari i drugi. Uređeno je 135 izlagačkih mjesta.

Organizatori, zadovoljni posjećenošću, već su započeli organizirati jubilarni Špencirfest, tj. desetu obljetnicu, koju će imati iduće godine. Naznačen je već i nadnevak 10. Špencirfesta: 22 – 31. kolovoza 2008. g.

beta

PINKOVAC, MALINSKA, PETROVO SELO

Petrovo Selo prik granic ima partnersku općinu Pinkovac, čiji su prvaci svenek u kontaktu kako bi mogli ostvariti zajedničke projekte med seli. Ovoga vikenda partneri iz Austrije pozivaju Petrovišćane na svečevanje od 21. do 23. septembra. Za trodnevnu proslavu imaju i tri razloge. Slavi se 20. obljetnica dodijeljenja grba, 10. obljetnica partnerstva s hrvatskom općinom Malinska, i ovput će se blagosloviti park kod crkve. Svetačnost počinje u petak s kulturnim večerom u znaku partnerstva. Nastupaju TOP Minis i dičji zbor, tamburaši Koprive iz Petrovoga Sela ter zbor iz Malinske. U subotu otpodne u 14 uri će doći do blagosavljanja mjesta kod crkve, zatim ide predstavljanje trga i zabava s grupom Aquarius iz Malinske. Uvečer u pol devetj u začme fešta u Stubićevoj krčmi. Nediljna maša je u devet uri, zatim pomašnica s limenom glazbom iz Pinkovca, a na šarom otpodnev u svira Pinka bend iz Petrovoga Sela.

VRŠENDA – Dvanaesto, već tradicionalno Šokačko sijelo, i ove će se godine, u organizaciji Hrvatske samouprave sela Vršende te Kulturne i vjerske udruge šokačkih Hrvata u Vršendi, održati u Vršendi 6. listopada. Bit će održana sveta misa koju će predvoditi njihov svećenik Attila Bognár. Svetu misu pjevat će Pjevački zbor Orašje. Gosti dana bit će KUD Mohač iz Mohača sa svim svojim postavama, najmlađima, onima nešto starijim, odraslima i skupinom koju čine nekadašnji plesači. Uz njih Šokačkom sijelu će tradicionalno pribivati bunjevački Hrvati iz Kačmara. Naime, prijateljske veze kačmarske i vršendske hrvatske samouprave započele su prije nekoliko godina i bez zastoja traju. Ovoga puta će se Kačmarci Vršendanima predstaviti i s programom u izvedbi kačmarskih školaraca. Za glazbu uz druženje i bal pobrinut će se Orkestar Orašje.

MARTINCI – U organizaciji mjesne samouprave sela Martinaca, na čelu s načelnikom Pavom Gujašem, u Martinacima se 29. rujna priređuje Dan sela. Bogati programi počinju već u ranim prijednevima satima natjecanjem u kuhanju. U prijednevima satima bit će održano i natjecanje u vožnji motora, a nakon objeda natjecanje u gaganju lukom i strijelom. Kulturni program na prostoru ispred seoskog poglavarstva počinje u 14 sati. Nastupit će plesači, učenici martinacke osnovne škole, skupina HIP-HOP s modernim plesovima, a predstaviti će se i plesači plesa u paru iz Šeljina. U poslijepodnevima satima odigrat će se i prijateljska utakmica s početkom u 16 sati i 30 minuta na igralištu u Cretiću, između ekipa domaćina NK Zrinski i gostiju iz Šeljina. U dvadeset sati počinje bal. Martinčane i njihove goste zabavljat će poznati hrvatski pjevač Vlado Kalember sa svojim orkestrom.

ŠPORT – ŠPORT – ŠPORT – ŠPORT – ŠPORT – ŠPORT – ŠPORT –

FOK – U organizaciji fočke Hrvatske samouprave, 22. rujna u tome malom podravskom naselju, u kojem živi i pedesetak Hrvata doseljenih iz naših podravskih hrvatskih sela, održava se tradicionalni Hrvatski dan. Počinje poslijepodne u 16 sati svetom misom na hrvatskom jeziku, a nastavlja se u 18 sati folklornim programom u domu kulture. U programu će nastupiti Mješoviti pjevački zbor harkanjskih Hrvata, Ženski pjevački zbor „Korijeni” iz Martinaca te plesna skupina KUD-a Martinci. Goste će nakon folklornog programa zabavljati Orkestar Vizin iz Pečuha.

Tenis

Hrvatska za ostanak u elitnoj skupini

Koncem tjedna, 21–23. rujna, na rasporedu su susreti u Davis Cupu. Za završnicu se u Moskvi bore Rusija i Njemačka, a u Göteborgu Švedska. Ova će zemlja ugostiti SAD. U susretima za ostanak u elitnoj skupini Hrvatska igra u Londonu protiv Velike Britanije na wimbledonskom terenu broj 1, kapaciteta 11 tisuća gledatelja, a očekuje se i dvjestotinjak hrvatskih navijača. Hrvatsku će predstavljati Ivan Ljubičić, Marin Čilić, Roko Karanušić i Lovro Zovko, a Britanci su prijavili Tima Henmana, Andyja i Jamieja Murraya te Jamieja Bakera.

Atletika

Nova pobjeda Blanke Vlašić

Poslije mitinga u Bruxellesu, svjetska prvakinja u skoku uvis Blanka Vlašić, 16. rujna u Berlinu, s preskočena dva metra pobijedila je i na zadnjem mitingu Zlatne lige. To je Blankina 16. pobjeda ove sezone u kojoj je čak 18 puta preskočila visinu od dva metra.

Košarka

Hrvatska šesta na EP

U nedjelju, 16. rujna, u susretu za peto mjesto na Europskom prvenstvu u košarci Hrvatska je poražena od Njemačke s 80 : 71. Time su izabranici Jasmina Repeše osvojili šesto mjesto i izborili dodatne kvalifikacije za Olimpijske igre u Pekingu koje će se održati od 8. do 24. kolovoza 2008. Europsko zlato osvojila je Rusija pobijedivši domaćina Španjolsku sa 60 : 59, a brončana medalja pripala je Litvi koja je nadigrala Grčku sa 78 : 69.

Mladi vaterpolisti brončani na EP

Hrvatski vaterpolisti osvojili su brončanu medalju na Europskom prvenstvu mladih (U-18) na Malti, pobijedivši Grčku s 10 : 4. Zlato je osvojila Srbija koja je u završnici slavila s 11 : 9 protiv Mađarske. Ovo je treća medalja hrvatskih vaterpolista ove godine, nakon zlata sa SP seniora u Melbournu u ožujku, te bronce sa SP juniora u Long Bechu i Los Alamitosu u kolovozu.

S. B.

Uspjesi tjerača dvoprega Atila Plužara

Na slici Atila Plužar u društvu prijatelja, također uspješnog tjerača dvoprega, Stipana Filakovića

Atila Plužar, naš mladi Hrvat iz Kašada, zaljubljenik je konja i tjeranja dvoprega. Tako je Atila 20. kolovoza na natjecanju u tjeranju dvoprega u Viljanu osvojio prvo mjesto, a to mjesto osvojio je i 26. kolovoza na natjecanju dvoprega u Selurincu. Ova posljednja dva uspjeha osigurala su mu prestižne bodove i četvrto mjesto na županijskoj ranglisti te pravo sudjelovanja na državnom natjecanju dvoprega koje se 15. rujna održalo u Dombóváru. Atilu su na natjecanje otpitali njegovi brojni navijači iz Kašada i Bremena. Jedan cijeli autobus. Na žalost nije osvojio zapaženiji rezultat u pojedinačnom natjecanju ali u grupnim natjecanjima njegova grupa, dvopregaši iz županija Šomođ, Tolna i Baranja (B grupa u C kategoriji) je na državnoj razini osvojila prvo mjesto i zlatnu medalju.

b.p.b.

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA: Branka Pavić-Blažetin, tel.: 72/435-416, e-mail: branka@croatica.hu, NOVINARI: Stipan Balatinac (zamj. gl. i od. urednika), tel.: 79/454-614, e-mail: baltinac@croatica.hu, Bernadeta Blažetin, tel.: 93/383-034, e-mail: beta@croatica.hu, Timea Horvat, tel.: 94/315-479, e-mail: tiho@croatica.hu, LEKTOR: Živko Mandić, tel.: 1/256-0765, e-mail: zsviko@croatica.hu ADRESA: 1065 Budapest, Nagymező u. 49. Tel./Fax: 1/269-2811, tel.: 1/269-1974, e-mail: glasnik@croatica.hu – ZA POŠTANSKE POŠILJKE: 1396 Budapest, Pf.: 495. OSNIVAC: Savez Hrvata u Mađarskoj. IZDAVAC: Croatica Kht. RAVNATELJ: Čaba Horvath. List širi posredstvom Mađarske pošte, na osnovi pretplate na žiroračun: CITIBANK Rt. 10800014-30000006-10612032, redakcija Hrvatskoga glasnika i alternativni širitelji. Pretplata na godinu dana iznosi: 5200.– Ft. List pomaže Javna zaklada za nacionalne i etničke manjine u Mađarskoj. Rukopise, fotografije i crteže ne čuvamo i ne vraćamo. TISKARSKA PRIPREMA, TISAK: CROATICA Kht., 1065 Budapest, Nagymező u. 49.

HU ISSN 1215-1270